

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum præter species intelligibiles requiratur in hac
scientia lumen, seu habitus infusus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

naturalia; quia species priorum obiectorum supernaturalium sunt, unde non conferuntur, servata proportionem gratiæ: at vero species posteriorum obiectorum sunt naturales, & proportionatæ naturali capacitati subiecti, & ideo sunt minus universales. Sed neque hæc distinctio placet, nec videtur mihi satis consequenter adhibita. Nam idem lumen indivisibile est huius scientiæ, quod circa hæc omnia obiecta versatur; ergo proxima potentia, cui commensurantur species omnium obiectorum, non est intellectus animæ Christi secundum se, sed est intellectus tali affectus lumine, & elevatus per illud; ergo intellectui sic elevato debent omnes species proportionari, & non soli capacitati naturali. Præterea actus huius scientiæ, ut versatur circa obiecta naturalia, est in se supernaturalis, cum proxime, & principalis procedat à lumine supernaturali; ergo species etiam est supernaturalis, quia oportet omnia principia actus esse illi proportionata. Dices. Etiam actus fidei est supernaturalis, & procedit à lumine supernaturali, & nihilominus species naturales ad illum deferuntur. Respondetur, non esse simile, quia per actum fidei non cognoscitur obiectum creditum, prout in se est, sicut cognoscitur per hanc scientiam. Unde probabile est, species non concurrere immediate ad iudicium fidei, sed tantum ad apprehensionem, quæ antecedit, & naturalis est; at vero in hac scientia species concurrat ad perfectam rei cognitionem, quæ simul est perfecta apprehensio & cognitio obiecti. Unde confirmatur ulterius, nam Christus per hanc scientiam, longe perfectiorem conceptum format ipsarum rerum naturalium, non solum quam ipse possit per naturales vires, sed etiam quam angeli possint, perfectiorem (inquam) conceptum, tum in claritate & certitudine, quæ à lumine provenit, tum in expressiori representatione, & altiori, quæ provenit ab specie; ergo etiam species talium obiectorum datæ sunt animæ perfectiores, & altioris ordinis & supernaturalis. Tandem ex his concluduntur rationes, quæ omnibus obiectis generales sunt. Prima, quia licet Christus per naturales vires humanitatis non possit præstare aliqua, quæ angeli possunt per naturales vires, tamen elevatus eius intellectus potest perfectius hoc præstare quam angeli, & ita perfectius comprehendit angelum, vel distat de omnibus agendis, quam angelus: ergo pari ratione, quamvis per vires naturæ non possit tam universali ter intelligere, sicut angeli, tamen elevatus lumine divino hoc poterit, non solum in cognitione in Verbo, sed etiam in proprio genere. Secunda, quia istæ species in sua entitate, & substantia sunt perfectiores, quam angelicæ, ut sentit D. Tho. in art. 4. & patet ex ratione facta, quia proportionantur lumini; ergo etiam erunt universaliiores, quia est eadem ratio. Ultima, quia alias non posset anima Christi vno actu tam multa simul intelligere, quam angeli possunt, saltem non adiungendo nova miracula, sed utendo hac scientia modo connaturali, quia (ut supra dicebamus ex doctrina D. Thomæ) solum potest ea intelligere simul, quæ per unam speciem representantur, consequens autem per se satis absurdum videtur. Denique contra hanc sententiam nulla difficultas occurrit, quia fundamentum D. Thomæ solutum est, & in re pie, & probabiliter, & quæ maiorem perfectionem Christo tribuit, non mirum esse debet, quod à sententia D. Thomæ discedamus.

SECTIO II.

An, præter species intelligibiles, requiratur in hac scientia lumen seu habitus infusus.

In hac questione etiam sunt duæ extremæ sententiae. Prima, præter species, requiritur duas qualitates

A distinctas, quas vocat habitum & lumen, ut habitus dei facultatem potentiae, lumen obiectum illuminet. Hæc vero opinio probabilis mihi semper visa est, quia multiplicare, seu distinguere illas duas qualitates, & supernacaneum est, & sine villo fundamento: quia lumen intellectuale non aliter manifestat obiectum, quam præbendo vim, & facultatem cognoscendi seu intelligendi illud, & habitus similiter non aliter reddit facilem potentiam, quam inclinando illam, & augendo virtutem, & facilitatem operandi: ergo in intellectu eadē qualitas, quæ est habitus, & dæ facilitatem potentiae, manifestat etiam obiectum, & ut sic, appellatur lumen; non est ergo realis distinctio inter illa duo, sed tantum rationis, & denominationis, neque ex eff. Actibus eorum aliud colligi potest. Denique exemplis id potest facile explicari, & confirmari: habitus enim fidei non requirit lumen à se distinctum, sed ipsemet dicitur lumen fidei, quatenus aliquo modo manifestat veritatem obiecti, & simili modo lumen gloriæ non requirit habitum distinctum, sed ipsummet est habitus, quatenus immobiliter inhaeret potentiae, & dat illi facultatem seu facilitatem operandi.

B Secunda sententia negat, esse necessarium in hac scientia lumen seu habitum distinctum ab speciebus. Quam nonnulli eorum Thomistæ sequi videntur. Fundamentum eorum est, quia intellectus constitutus in actu primo per speciem intelligibilem representantem perfectè obiectum suum, est sufficiens principium actus intelligendi secundum omnem rationem eius; ergo superfluum est aliud habitus. Antequam patet primo in inductione, nam angelus, quia per scientiam inditā recipit species perfectas rerum ad actus talis scientiæ, non indiget alio habitu. Secundo ratione, quia in actu intelligendi duo sunt, scilicet, ratio intelligendi, & species talis intellectionis; intellectus de se habet vim sufficientem ad efficiendam intellectionem, ut intellectionis est: per speciem vero sufficienter determinatur ad intellectionem talis speciei; ergo. Contraria sententia est communior inter antiquos Theologos, & videtur mihi longe verior, & ad eam explicandam, suppono primo ex Philosophia, intellectum speciem formatum, ita concurrere per modum vnius completi principij ad actum intelligendi, ut intellectus ipse secundum se habeat aliquam vim actiivam, & non sit species ipsa, tota ratio efficiendi actum. Imo sunt nonnulli Philosophi, qui simpliciter negent, speciem intelligibilem habere aliquam efficacitatem, seu concurrere actiue ad actum intelligendi; quorum sententia ad probandum id, quod intendimus, evidenter deferuire posset. Sed quia illa, nec certa est, nec vera (ut ego existimo) ideo sumimus id, quod certum est, quamvis species habeat suam veluti partialem vim & actiuitatem, intellectum tamen esse, qui præcipue influit in actum per propria, & intrinsecam vim actiivam suam, hoc enim est de intrinseca ratione actus vitæ. Non est autem hæc efficientia ita intellectui, & speciei attributenda, ut creditur intellectus efficere in actu intelligendi, quali rationem genericam intellectionis, species vero intelligibilis efficere differentiam ultimam in ipso actu, est enim hæc distributio commentitia, & impossibilis. Primo, quia hæc distinctio gradus generici & specifici in actu intelligendi, est secundum rationem & conceptum, efficientia vero est physica circa rem, ut est à parte rei: sicut ergo actus intelligendi est à parte rei unica simplex forma, in qua ratio distinguit illos duos gradus, ita totus actus sit ab intellectu, & totus ab specie. Secundo, quia totus actus, etiam secundum differentiam ultimam, est vitalis, & informat potentiam, & constituit intelligentem; ergo etiam sub specifica ratione procedit à potentia: & eadem ratione species efficit totum actum, non tantum secundum speciem generat

rationem, sed etiam ut intellectio est, quia virtus actiua potest est quasi incompleta & partialis, completur autem per speciem in ordine ad totum actum. Quocirca vulgaris illa distinctio de intellectu, ut intellectio est, vel ut talis est, & quod priori ratione procedit ab intellectu, posteriori vero ab specie, vel reicienda est, vel solum secundum quandam accommodationem explicanda. Quia enim intellectus est quasi vniuersale principium omnium intellectio- num, ideo tribuitur illi vis efficiendi intellectio- nem ut sic, non quasi praescindendo gradum genericum, sed assignando effectum adaequatum, & sumendo rationem intellectio- nis quasi transcendentelem, & ut comprehendit omnes rationes, & species intel- lectionum: e contrario vero species intelligibilis, quia solum potest efficere intellectio- nem talis speciei, ideo dicitur illam efficere, ut talis est, licet in illa consequenter efficiatur gradum genericum, & quid- quid in illo actu intelligendi reperitur.

Ex his inferitur primo, in ordine ad naturales actus intelligendi, intellectum de se habere totam vim actiuam ex parte potentiae necessariam ad efficien- dum actum intelligendi, solumque illi deesse con- cursu obiecti, qui media specie tribuitur: ac vero in ordine ad actus supernaturales, non solum deest intellectui humano concursus obiecti, sed etiam deest illam actiuam partialis seu incompleta, quae ex parte potentiae necessaria est. Quod patet, quia nulla potentia habet ex se, & ex natura sua virtutem actiuam in suo ordine seu ex parte potentiae sufficien- tem ad actus supernaturales, seu superioris ordinis: quia potentia naturalis per se tantum ordinatur ad actus naturales, & sibi proportionatos, ut in volun- tate constat, ergo erit idem in intellectu.

Dices, assumptum esse verum de actibus superna- turalibus, ut supernaturales sunt, non ut intellectu- nes sunt: quia ut sic conueniunt cum naturalibus, & ideo sunt proportionati virtuti naturali. Sed haec euasio explosa iam est, si recte considerentur, quae diximus tum quia non satis est, intellectum per vir- tutem suam actiuam attingere in actu intelligendi rationem communem, sed oportet, ut efficiatur speci- ficam & propriam, atque adeo, ut efficiatur actum, etiam ut supernaturalis est: tum etiam, quia ipsa quo- que communis ratio intellectio- nis, contra etiam ad talem actum, supernaturalis est, & ideo fieri non po- test à potentia in tali actu per solam naturalem vir- tutem ipsius potentiae: quamvis enim ratio intelle- ctio- nis ut sic, naturalis & supernaturali abstracta, & ideo intellectio ut sic, nec naturalis, nec supernatu- ralis, necessario sit, tamen haec ipsa ratio, in re ipsa contracta per differentiam supernaturalem, ad eun- dem ordinem eleuata est, & in re supernaturalis est. Sicut ratio substantiae de se abstracta à materiali, & spiritali, contracta tamen ad angelum, in illo spi- rituali inuenitur: per vim autem actiuam (ut dixi- mus) attingitur res, prout à parte rei inuenitur, & ideo fieri non potest, ut potentia per solam vim natu- ralem possit efficere rationem intellectio- nis in a- ctu supernaturali. Quae omnia confirmantur, nam si intellectus de se haberet vim connaturalem suffi- cientem ex parte potentiae ad actus supernaturales, & solum indigeret coniunctione cum obiecto, quae per speciem fieri solet, eodem modo compararetur ad actus naturales, & supernaturales, & vtrorum- que esset aequae capax, & ad vtrorsum haberet ean- dem propensionem, ac denique aequae essent illi de- bitae species requisitae ad tales actus: patet sequela, quia de se sufficientem habet vim connaturalem ad omnes illos actus, & ad omnes requirit species seu coniunctionem cum obiecto. Dicitur fortasse, dif- ferentiam esse, quia ad quosdam actus requiruntur species naturales, ad alios vero supernaturales. Sed haec est quaedam petitio principij, contrarium enim videtur conuincere ratio facta, nam si potentia de

Fr. Suarez, Tom. I.

se est aequae capax, seu aequae effectiua vtrorumque a- ctuum, cur magis haec species, quam illae, sunt ipsi po- tentiae supernaturales, vel cur sunt minus debita haec quam illae? Nam etiam si dicatur, quasdam species à solo Deo infundi posse, hoc non est satis, ut sint su- pernaturales, si alias sunt proportionatae naturali virtuti ipsius potentiae, ut manifeste patet in specie- bus angelicis, vel in iis, quae animae separatae infun- duntur.

Secundo inferitur ex dictis, intellectum animae Christi non habere sufficientem virtutem actiuam naturalem, requisitam ex parte potentiae ad actus huius scientiae: probatur ex dictis, quia actus huius scientiae sunt supernaturales, ut ex supra dictis con- stat, & facile intelligitur de actibus, quia versantur cir- ca obiecta supernaturalia, aut circa futura contin- gentia, & similibus. Ex his potest idem concludi de actibus, qui versantur circa res naturales, nam licet materiale obiectum, naturale sit, tamen mo- dus cognoscendi est altior & diuiniore, superans natu- ralem modum cognoscendi, non tantum homi- nis, sed etiam angeli. At vero intellectus animae Christi de se non habet vim actiuam naturalem ex parte potentiae necessariam ad supernaturales actus effi- ciendos, ut ostensum etiam est: nam quoad hoc ea- dem est ratio de intellectu Christi, & quolibet alio intellectu humano, ergo.

Et ex his vterius concluditur tertio, intellectum animae Christi non eleuari sufficienter ad efficien- dos actus huius scientiae per solas species infusas, se- d indigere aliqua virtute, vel auxilio, quo eleuetur ad conferendam efficaciam necessariam ex parte po- tentiae ad illos actus. Hoc etiam aperte sequitur ex dictis, & declaratur primo, quia actiuitas potentiae & speciei sunt distinctae, & diuersarum rationum, & in suo ordine vtraque debet esse completa, & suf- ficiens: sed species tantum confert actiuitatem re- quisitam ex parte obiecti, & intellectus de se non ha- bet actiuitatem sufficientem, & requisitam ex parte potentiae, ergo oportet aliunde suppleri. Secundo, quia ad actus naturales, species solum confert acti- uitatem sufficientem ex parte obiecti, supponit ve- ro in ipsa potentia totam vim ex parte illius necessa- riam ad efficiendum talem actum, & vtendum ipsa specie, quam vim conferre non potest ipsamet spe- cies, ergo similiter in his actibus supernaturalibus species non confert hanc vim, sed supponit. Cum ergo non supponat illam tanquam naturalem, ut o- stensum est, necesse est, ut per aliud supernaturale principium conferatur. Tertio, si obiectum ipsum vniretur potentiae ad intelligendum, tantum con- ferret ad actum efficaciam ex parte obiecti necessa- riam, ergo species tantum hanc confert, est enim veluti semen obiecti, ut illius suppleat efficientiam, ergo si deest potentiae vis agendi ex parte sua neces- saria, aliunde suppleri necesse est. Quod argumen- tum exemplo visionis beatae aperte declaratur: in illa enim visione essentia diuina coniungitur poten- tiae in ratione obiecti, & confert totam effectio- nem, quam obiectum conferre potest, vel quam species in absentia obiecti contulisset, nihilominus tamen ex parte potentiae lumen ad illam visionem neces- sarium est, quia intellectus ex natura sua non habet naturalem vim ad conferendam actiuitatem ex par- te potentiae necessariam ad illum actum: solum ergo obiectum, vel species, non potest illam supple- re. Cuius rationis vis nullo modo vitari potest, nisi, vel negando lumen gloriae creatum à visione distin- ctum, quod absurdissimum in Theologia est, vel di- cendo, videri Deum per speciem creatam, & prae- ter illam non dari lumen gloriae, sed illam vocari lumen, quia manifestat obiectum. Quae euasio duo falsa continet: alterum, Deum videri per speciem creatam, contra receptam D. Thomae sententiam, & contra rationem, quia, ubi obiectum ipsum est

Intellectus
non sufficien-
ter eleuatur
ad actus su-
pernatu-
rales per solas
species infu-
sas.

actu intelligibile, & per se ipsum adest potentia, & potest cum illa concurrere, species necessaria non est: aliter non dari aliud lumen Beatis, præter illam speciem, quod est ab utri terminis, præter communem vsum Theologorum solum ad explicanda Concilia, quæ de lumine gloriæ loquuntur, quod est Conciliorum definitiones enervare, & occasionem præbere, eas ad falsos sensus detorquendi. Omnes enim Theologi, qui de lumine gloriæ loquuntur, siue, præter illud, admittant speciem, siue negent, per lumen intelligunt rem ab specie distinctam, nec ullus est, qui speciem intelligibilem vocet lumen intellectuale, sicut nec sensibilis species lumen sensibile vocatur. Cum enim species habeat vicem obiecti, tanquam vnum cum illo reputatur, lumen autem dicitur quoddam aliud medium, quod obiectum manifestat. Et præterea contra hanc sententiam videtur argumentum factum, nam etiam si obiectum ipsum per se concurrat cum potentia, loquitur lumen seu virtus ex parte potentia, ergo idem erit necessarium, etiam si concurrat, mediante specie. Quarto arguitur, nam experimur, duos intellectus inæquales in perfectione per eandem speciem inæqualiter intelligere, cuius ratio est, quia species non supplet defectum potentia, & quia vltus speciei multum pendet ex virtute activa ipsius potentia: ergo, quando potentia de se est insufficientis ad efficiendum actum, non potest sola species illam supplere. Quinto id explicatur ex subordinatione instrumentorum, quæ ita se habent, ut vnum quodque requiratur propriam virtutem seu formam, & dispositionem, ut sunt calamus, & manus, quamvis enim calamus bene aptus sit, nisi manui virtus sufficiens in sit ad mouendum, & menti etiam ars dirigens & ordinans talem motum, ineptus erit effectus. Similiter, si species angelica, & vniuersalis tribuatur intellectui humano, non poterit ea vti sua naturali virtute, quemadmodum videtur angelus, quia est improporcionatum instrumentum, multo autem magis improporcionata sunt supernaturales species. Vnde confirmatur obiter, quia alias sine causa vni intellectui, vel angelo, daretur vniuersaliores species, vel perfectiores, quam alteri, si quilibet eorum æque posset illis vti, ac alius. Vltimo arguitur, quia in hac scientia infusa, cognitio (ut dictum est) fit per simplicem modum, cognoscendo effectum in causa, & proprietatem in essentia: sed ad perfectam hanc cognitionem non videtur posse sufficere sola species, nisi ex parte intellectus, & luminis sit sufficiens vis, tum ad intelligendum perfectum modo, tum ad obiectum penetrandum, ergo.

Et ex his vltimo tandem concluditur, in hac scientia, præter species intelligibiles, dari habitum per se infusum, eleuatum intellectum ad illius actus. Ita sentit aperte D. Thomas hic ad tertium, ubi distinguit lumen diuinitus infusum ab speciebus, & illud significat esse vnum, species plures. Et idem docet in 3. distinct. 14. art. 3. quæst. 4. & hic etiam, art. 4. dicit, hæc scientiam esse perfectiorem angelicam, quantum ad lumen. Item sentit Ricard. distinct. 14. art. 3. quæst. 4. & Bonauent. art. 3. quæst. 2. Probatur aperte ex dictis, quia virtus activa intellectus de se est insufficientis ad actus huius scientiæ, & non eleuatur per solas species: ergo aliqua alia re, ergo aliquo habitu infuso, quia, ut connaturali modo eleuatur, debet per intrinsecam & inhzrentem, ac permanentem virtutem eleuari, & hanc vocamus habitum. Et confirmatur primo exemplo voluntatis, conueniunt enim hæc duæ potentia in hoc, quod præter virtutem actiuam potentia, vtrique indiget concursu obiecti ad operandum, quamvis fortasse concursus obiecti non sit eiusdem rationis in vtrique potentia, quod nihil ad præsentem disputationem attinet. Hinc igitur formatur argumentum, nam voluntas, postquam illi propositum est obiectum supernaturale, & supernaturali modo cognitum, quia non habet

A naturalem virtutem ad efficiendum actum, illi obiecto proportionatum, indiget habitu per se infuso, ut eleuetur ad illum connaturali modo efficiendum ergo similiter intellectus indiget huiusmodi habitu, quandoquidem, posita specie, per quam veluti applicatur obiectum, ipse in suo ordine est insufficientis, & non habet naturalem virtutem ad efficiendum actum tali speciei proportionatum.

Et ex hoc exemplo soluitur obiectio quædam, quæ fieri potest, scilicet, intellectum informatum specie sufficienter eleuari per auxilium, nam, etiam posito habitu, indiget auxilio. Respondetur enim, de potentia absoluta posse ita eleuari, non tamen modo perfecto, & rerum naturis magis consentaneo. Sicut etiam voluntas posset eodem modo eleuari, tamen perfectior modus, & magis connaturalis est, ut per intrinsecum principium, & habitalem virtutem eleuetur.

Nec refert, quod, posito habitu, requiratur auxilium, nam illud est debitum, tanquam concursus primæ causæ in suo ordine necessarius: si autem non daretur habitus, maius auxilium, & alterius generis deberet conferri. Vltimo tandem confirmatur hæc sententia, quia in scientiis naturalibus, præter species, requiritur habitus, & similiter in fide, & in prophetica cognitione; ergo & in hac scientia. Respondetur potest, in his omnibus requiri habitum, quia species sunt imperfectæ, vnde obiecti potest scientia infusa angelorum, in qua non datur habitus distinctus ab speciebus, quia species sunt perfectæ. Sed contra primo, nam hæc responsio locum non habet in visione beata, à qua etiam supra argumentum sumptum. Secundo, quia, si in aliis requiritur habitus propter imperfectionem specierum, multo magis hic erit necessarius propter imperfectionem potentia. Vnde non est simile, quod ex scientia Angelorum affertur, quia in illa non solum species perfectæ sunt, sed etiam virtus potentia est in suo ordine sufficiens, & accommodata ad actus tales scientiæ, ad quos naturale propensionem habet abique vilo impedimento, & ideo non indiget habitu: secus vero est in intellectu animæ Christi, ad actus huius scientiæ comparato, ut satis explicatum est. Et ex his expeditum relinquitur fundamentum secundæ sententiæ supra posita.

SECTIO III.

Utrum hic habitus, vel lumen scientiæ infusa sit in se vnum tantum.

Prima sententia est, hunc non esse vnum habitum, sed plures. Ita Bonauent. in 3. distinct. 14. artic. 3. quæst. 2. Caietanus in 2. q. 54. artic. 4. non longe à fine, & tribuit D. Thomæ hic, sine causa tamen; nam hoc loco non ponit plures habitus in hac scientia infusa, nisi ratione specierum, non vero ratione luminis infusi, ut in solutione ad 3. satis explicuit, & ita eum intellexit Petrus Bergomensis in concordantiis D. Thomæ, dub. 12. & 16. & Caietanus hic videtur etiam aliter sentire, non explicat autem hæc opinio, quot sint hi habitus. Videtur tamen, duobus modis in ea procedi posse, iuxta duplex eius fundamentum. Primum est, ut, quia species intelligibiles huius scientiæ sunt plures, ideo etiam habitus, vel lumina multiplicentur: & ita primus modus dicendi in hac sententia esse potest, tot multiplicari habitus, vel lumina, quot multiplicantur species intelligibiles. Sed fundamentum hoc parum est efficax, quia fere omnibus habitibus scientiarum commune est, ut vnus habitus scientiæ variis utatur speciebus intelligibilibus: vnde verisimile non est, in hac scientia, de qua agimus, tot multiplicari habitus vel lumina, quot sunt species intelligibiles: & ratio generalis est, quia cum habitus, vel lumen re-

D Thom.

Ricard.
Bonauent.

Per habitum
infusum, eleuatur intellectus
Christi ad actus scientiæ
infusæ.